

Løssalg: 52,50 kr.

ISSN 1904-6375

DANSKE POTTEMAGERE

Medlemsblad for Dansk Pottemagerforening af 1894

**Hos Kolbrún S. Kjarr-
val på Island s. 2**

**Historien om en af
foreningens heden-
gangne medlemmer -
Kronjyden fra Ran-
ders s. 4**

Nr. 58

Juli 2021

www.danskepottemagere.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Formandens leder	Side 1
Weekendhygge til næste sommer	Side 1
Keramik på Island	Side 2
Historien om Kronjyden	Side 4
Annoncer	Side 7
DM i Drejning	Side 11

Sidste frist for indsendelse af artikler, læserbrev, annoncer, kommentarer, ris og ros er:

1. oktober 2021

Næste udgave af Danske Pottmagere udkommer i oktober 2021

Ansvarshavende redaktør:

Meike Diederichsen
Malling Bjergetvej 66
8340 Malling
meikeskeramik@hotmail.com
Tlf: 26 37 78 30

FORMANDENS LEDER

Af Signe Kähler

"At leve er ikke nok! Solskin, frihed og en lille blomst må man have." Citat H.C. Andersen.

... og endelig kan vi leve. I solen, fri for mundbind og med sommerens blomsterflor omkring os. Hvis man da ellers har tid en gang imellem til at kigge ud i haven. Mange af os har travlt med at producere nyt, pakke bil til markeder og udstillinger og med at sælge en masse keramik. Keramik, der er blevet populært, som nogle vist husker, det var engang i 60'erne og 70'erne.

Keramikboom! Flere og flere begynder at lave keramik på hobbybasis, og derfor er der også en masse spørgsmål i diverse grupper på Facebook og andre sociale medier; spørgsmål, som jeg har lagt mærke til, at nogle af vores medlemmer beredvilligt svarer på, eller laver instruktionsvideoer om på Youtube. Det er da dejligt, at interessen sådan spreder sig ud i befolkningen. For når man nu har bestilt sådan en "keramik-take-away-gør-det-selv-kasse" til frygtelig mange penge og finder ud af, at man ikke kan dreje krukker på en kavalet, tjå, så kan det jo være, at man sætter pris på den flotte keramik, de professionelle medlemmer af Dansk Pottmagerforening laver. Jeg håber, at I alle kan mærke det på salget ude omkring i landet.

Interessen skulle forhåbentlig også gerne afspejle sig i besøg på Keramikfestivaler, markeder og ikke

mindst DM i Drejning d. 11.-12. september i Midelfart. Husk endelig at melde jer til som aktive deltagere, så vi kan vise, at vi ikke blot er en støvet forsamling, der ikke tør vise vores formåen. Jeg glæder mig til at se jer alle, både til DM og til Generalforsamling i Vrå d. 2.-3. oktober.

Indtil da må folk finde os på hjemmesidens medlemsliste, hvis de vil købe god keramik. Det er dog svært at vælge, hvis der ikke er et billede på medlemslisten, som repræsenterer jer og det, I laver. Tjek på www.danskepottmagere.dk/medlemmer om dit billede, din adresse og dit telefonnummer er korrekt. Hvis du har ændringer, eller et nyt billede (gerne så så høj dpi som muligt, og gerne i jpg eller png format) så send disse til foreningens e-mail danskepottmagere@outlook.com, så bliver det rettet. Billeder der er sendt til Meikes mail til brug i bladet, er ikke automatisk gemt til medlemslisten på hjemmesiden, så send dem gerne igen til den rigtige e-mail.

Jeg glæder mig til at se jer alle, nyvaccinerede, ved godt mod og godt helbred - og er I ikke det, så sender jeg jer mange gode tanker og ønsker om lukkede boder og forretninger på grund af velstand!

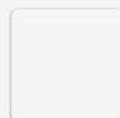
Dorith Lønbæk

<http://www.kunst-keramik.eu>

Dorith Lønbæk, Fyrvej 1, 6960 Hvide Sande

Tlf: 25 21 24 27

<mailto:dorith.andersen@gmail.com>

Dorte Friis

Galleri Dorte Friis

<http://www.dortefriis.dk>

Dorte Friis, Strandvejen 71, Lønstrup, 9800 Hjørring

Tlf: 20 61 17 71

<mailto:dorte@friis.dk>

Dorte Visby/Søren Beikes

Galleri Visby

<http://www.dortervisby.dk>

Dorte Visby/Søren Beikes, Mårup Kirkevej 62, Lønstrup, 9800 Hjørring

Tlf: 21 22 03 31

/ 08 06 06 61

<mailto:dorte@visby.dk>

Udsnit af medlemslisten på hjemmesiden.. 60 ud af 103 medlemmer er repræsenteret med et billede, og nogle af disse er af ringe kvalitet. Foto: Skærmbillede

WEEKENDHYGGE TIL NÆSTE SOMMER

Af Bodil Sørensen og Lene Kaas

Nu har vi været lukket ned længe nok. Det vil foreningen prøve at gøre noget ved, og planerne er mange. Blandt andet har vi tænkt os at lave en weekendtur til Fjellerup på Norddjursland. Her ligger en sommerlejr, vi kan leje. Der er en kæmpegræsplæne, hvor vi gerne må lave raku og bål (vi skal selvfølgelig overholde brandvedtægterne). Lejren har ca. 12 køjerum, køkken, spisesal og et mindre opholdsrum. Det er muligt at medbringe

eget telt eller campingvogn. Der er desuden kun en kort gåtur til stranden med Danmarks bedste ishus.

Vi har tænkt weekenden med bål, raku og pitbrænding. Vi øver os i forskellige teknikker. Vi kan gå til stranden og finde ting, der kan bruges til brændingerne, og vi kan også lege med terra sigilata. Ellers kan tiden bruges på snak og socialt samvær, for det har der ikke været for meget af på det sidste!

KERAMIK PÅ ISLAND

Af Ulrikka Ikkjær

Akranes, Island, marts 2020

Sidder her i køkkenet hos Kolbrún S. Kjarval. Kolbrún er 76 år og har hele sit voksne liv arbejdet med ler. Kolla er blandt andet uddannet med keramik som hovedfag fra *Edinburgh College of Art*. Livet i sig selv har også formet Kollas keramik. Hendes værksted vidner om rejser, bekendtskaber og oplevelser. Jeg selv er her for at dreje. For 24 år siden, et par år efter endt læretid og en tur til New-Zealand, havde jeg af Tut fra Sorring Lervarefabrik fået et hint om, at én af deres kunder som nu igen boede på Island, havde brug for hjælp til drejning.

Jeg tog flyet til Reykjavik, maj 1997 og mødte for første gang Kolbrún. Som mange andre, der ser Island for første gang, blev jeg meget betaget, og som jeg plejer at sige, så er Island vanedannende. Har du først besøgt vulkanøen én gang, så kommer du helt sikkert igen. Akranes er ca. 40 km fra Reykjavik, som er hovedstaden på Island. Jeg ankommer i sol og snestorm, helt efter bogen hvad vejret i marts plejer at tilbyde.

Kolbrún flyttede i 1983 tilbage til Island efter mange år i Danmark. Ålborg, Sønderjylland, København og Laven ved Silkeborg havde indtil da været hjem og værksted for hende. Da jeg møder Kolla i 1997 ejer hun et tidligere BZ hus i midten af Reykjavik. Et treetagers hus, som blev sat i stand, inden det blev hjem for hende og hendes datter Fransiska. Værkstedet er i kælderens, og jeg drejer skåle med mere i tre ugers tid og de sidste to uger er jeg turist og får en smag for naturen ved køreture ud i landet.

I 2018 genser jeg Kolla da, jeg sammen med min mor tager en tur til Island. En uge i april måned med sol og skønne oplevelser. Vi har tre overnatninger hos Kolla og tre i hovedstaden. Dengang i april var fjeldene så småt ved at få et grønt drys af

Minder fra et langt kunstnerliv

græs, men stadig ligger der sne på toppen af de højeste.

Men denne tur her blev besluttet i oktober 2019, da jeg syntes jeg havde brug for en arbejdsfri periode. Da jeg tidligere havde forsøgt at formidle en kontakt til Kolla, som stadig var åben for at få besøg af en drejer, og det var gået i vasken, så tænkte jeg ved mig selv, jamen så er det da det jeg gør. Jeg tager selv af sted. Selvfølgelig med den egoistiske tanke om, at jeg så ville kunne gense landet.

Kolla laver også papirsklip

Jeg er spændt på hvad Kolla gerne vil have mig til at dreje, og jeg er spændt på, om pause fra drejeskive og keramik i det hele taget gør, at jeg ikke kan præstere. Men selvfølgelig glemmer jeg ikke mit håndværk, og efter snart 6 år at have været væk fra leret er det bare så dejligt at mærke duften af det hele igen. Kolbrúns værksted emmer af levet liv. Små udklip af artikler eller billeder af keramik og former der inspirerer. Foto af hendes kære. Et værksted som jeg gætter I alle straks kan se for jeres indre øje, da det højst sandsynligt er sådan et sted, I selv skaber jeres keramik. Jeg drejer krus og tallerkner. Vi lytter til musik og radio, og Kolbrún fortæller om sit liv. Det er spændende. Jeg kan se det for mig i billeder. Først barn- og ungdom i Island, Derefter år i Danmark. Uddannelse i Edinburgh hvor hun møder Seth Cardew. Han var søn af Michael Cardew. Måske nogle af jer kender deres keramik. Hele tiden bliver jeg "fodret" af Kolla med skønne historier, og billeder kommer på net-hinden.

I København får hun job på Den Kongelige. Først reparation af porcelænsfigurer, så med i et projekt, hvor historiske skåle og vaser bliver kopieret ned til mindste detalje. Kollas far var møbelarkitekt. Søster Maria er kunstmaler og bor i Frederiksværk, broren var arkitekt. Kollas morfar var kunstmaleren Johannes S. Kjarval, der er en af Islands kendte malere. Han har i Reykjavik sit eget museum. Prøv at slå ham op. Hans billeder er fyldt af historie, fantasi og farver. Johannes Kjarval gifter sig med Tove Kjarval, som er forfatter. Nogle af hendes bøger er nyligt udkommet på dansk. Det ligger i generne at udtrykke sig med et håndværk.

Udsigten mod Reykjavik

Udsigten fra Kollas køkken er mod Reykjavik, og går du ned til stranden, er sandet sort. I alle byer på Island har de deres egen svømmehal. Det koster omkring 20 kr. i entre, og du svømmer sommer og vinter udendørs i 29 g varmt vand, og når du er færdig med at strække lemmerne efter timer ved drejeskiven, går du hen i det 38-40 g varme bassin. Nyder varmen der omslutter dig, og er du ikke hjertepatient, slutter du af i de 42 g, husker at drikke en masse vand og så op igen, og går i adstadigt tempo indendørs til omklædningen, selvom vinden blæser -17 g på din våde krop.

Lørdag den 7. marts lover de snestorm. Østpå bliver veje lukket pga. vejret. I Akranes oplever vi ikke sne, men en meget kold vind fra Øst. Den går gennem marv og ben. Den ene dag sol og forårsfornemmelser og den næste dag lukkede veje. Du skal virkelig have respekt for naturen, for den styrer her. Kolla fortæller en skøn historie om et ægtepar, der kører i snestorm fra fjeldet ned mod Reykjavik. Forude ser de en hvid skikkelse. Ægtemanden siger: "Hvad i alverden, enten er han sindssyg eller osse er han dansker." Da de spørger ham om, hvor han er på vej hen, siger han: "Hva' beha'r?" Så kære ven, pas på dig selv, når du oplever Islands vejrsluner.

3 Den 10. marts ankommer min lille familie. Vi har så

Sort sand i Akranes - nærbillede

de sidste fire dage sammen. Pelle og Jesper kommer kørende i én af de tusind hvide Duster Dacia, som Islandske biludlejningsfirmaer har indkøbt. Vi planlægger en tur til den Gylde Cirkel om onsdagen. Men vi måtte sande Islands luner på egen krop, da vi efter at have drejet af mod fjeldet må vende om, fordi stærk blæst skaber snefygning. I løbet af kun 10 min ligger der 5-8 cm sne på vejen, og det er meget usigtbart. Mor "Fru Hyacinth" (mig) bliver en smule hysterisk og får Jesper til at vende om. Jeg hader at køre i sådanne vejrbetingelser og heldigvis er de to andre enige. I stedet tager vi til Reykjavik og ser byen og besøger Johannes Kjarval museet. Vi får en dejlig eftermiddag.

Kolbruins koboltdekorationer

Torsdag forsøger vi igen, og kører mod fjeldet. Solen skinner og vi har en fantastisk oplevelse på pingvellir. Gullfoss, vandfaldet kører vi til og jeg bliver overvældet rørt over, hvor smukt det er. Halvt frosset til og farver af vand og is og lava, der får hjertet til at hoppe et slag over. Geysirområdet tager vi på vejen tilbage, men da er det begyndt at sne, og ja, igen må vi sande, at naturen på Island bestemmer farten. Vi kører med 40 km i timen de 40 km ned til hovedvejen, hvor vi vendte om dagen inden i snestorm. Dernede er der igen ingen sne, og vi kan tage de sidste 25 km tilbage til Akranes og Kollas varme køkken.

Så sniger Covid19 sig ind også på vores ferie. Fredag aften 13. marts 2020 sidder Jesper i røret for

at komme i kontakt med Icelandair for at høre, om der er ændringer i flyvninger, og om vi skal skynde os mod Keflavik for at nå et morgenfly. Da har statsministeren jo lige fortalt på tv, at Danmark lukker. Men vi kommer hjem med det planlagte fly lørdag den 14 og ankommer Danmark i en noget anderledes forfatning, end da jeg rejste den 3. marts. Men efter den første uge i frivillig karantæne i Lemvig, kan jeg mindes en virkelig dejlig ferie på Island. Kolbrun Kjarval - jeg kommer igen! Og kunne én af jer have lyst til et arbejdsophold på Island, så venter Kolla på jeres kontakt. www.kkjarval.is

Kolbruns høne

HISTORIEN OM KRONJYDEN

Af Signe Vithner

Denne artikel handler om keramikfabrikken Kronjyden i Randers, der var i drift fra 1937 til 1988. Min farfar, Henning Jensen, var uddannet pottemager og ansat på fabrikken det meste af dens levetid - først i forskellige stillinger i 1940'erne og derefter som direktør fra 1953 og frem til den lukkede i 1988. Ved hjælp af tekster og billeder fra hans tid på stedet, samt oplysninger andre steder fra, er jeg i gang med at kortlægge historien om fabrikken og dens stel. Teksten her er et uddrag af dette arbejde.

Kronjyden blev grundlagt i 1937 af N. Jørgensen, der ejede Tånum Teglværk. Han havde kun fabrikken i to år, hvorefter han solgte den videre til familien Friis fra Langå. De ejede fabrikken op gennem 1940'erne, og gjorde den undervejs til et aktieselskab. I 1953 overtog Hans Nissen fra Nissens Trævarefabrik i Langå aktiemajoriteten. Fire år senere overgav han den daglige ledelse af trævarefabrikken til sin søn Richard Nissen, men beholdt selv ledelsen af Kronjyden. I slutningen af 1960'erne overtog Richard også Kronjyden, og lagde den ind under Nissens trævarefabrik.

Richard solgte aktiemajoriteten for Kronjyden videre til Bing og Grøndahl i 1972, som drev fabrikken videre. Dette fortsatte, indtil Bing og Grøndahl i 1987 blev en del af Royal Copenhagen. Royal Copenhagen ønskede ikke at fortsætte afdelingen i Randers, og fabrikken lukkede derfor i 1988.

De skiftende ejere afspejler sig i de mange forskellige mærkninger, der findes på Kronjydens steldele. På de tidligste klistermærker og stempler kan man se navnet Kronjyden Randers, samt fabrikkens første logo – en jydepotte på ild med en krone af mursten over.

Under Hans Nissens ledelse blev navnet Kronjyden fastholdt, men Randers blev skiftet ud med Danmark. Der blev også lavet et nyt logo i form af et monogram med et K og to J'er for KronJyden. Kunstneren Jens Harald Quistgaard designede både monogrammet og den skrifttype, der blev brugt sammen med det.

Senere udviklede Richard Nissen videre på Jens' stempel, og skiftede bl.a. navnet Kronjyden ud med Nissen. Dette skete nok i forbindelse med, at han overtog fabrikken. Til sidst kom Bing og Grøndahl til med deres B&G Stoneware stempler.

Klistermærker og stempler fra Kronjyden

Kronjydens produktionen startede med urtepotter, der blev fremstillet af dansk ler og brændt i brænde- og kulfyrede ovne, der skulle tilmures hver gang. Omkring 1940 blev produktionen udvidet med planteskåle og urtepotteskjulere også i dansk ler. Disse blev sprøjtelakeret i forskellige farver.

I løbet af 1940'erne blev lokalerne udvidet, og det samme gjorde produktionen af lervarer. Nu blev der også lavet lerbåde og andre grovere køkkenvarer. Mest kendt er nok syltekrukkerne, der kan kendes på, at de er lavere og bredere end andre krukker fra samme tid. På siden af krukkerne kan man se et stempel med jydepotten.

Syltekrukker af ler- og stentøj

Efter krigen kom der mange nye varer på markedet, og fabrikken oplevede tilbagegang i salget lervarer. Som en konsekvens af dette forsøgte de i 1948-49 at lave krukker i saltglaseret stentøj, der lignede de rhinske stenkrukker. Det var dog meget svært at få et ordentligt resultat i de gamle brændeovne, og produktionen blev derfor kort.

Sideløbende med lervareproduktionen begyndte fabrikken i 1948 også at lave fajance. Dette blev hurtigt en succes, og der var stor efterspørgsel på varerne (se forsideillustration). Brændeovnene var dog også her en udfordring, og der blev derfor installeret en lille elektrisk ovn på en kubikmeter, der kunne give en mere ensartet brænding.

Da Hans Nissen kom til i 1953, ansatte han Henning Jensen som direktør, og det blev besluttet, at de skulle satse på fajancen og afvikle lervareproduktionen. Brændeovnene blev revet ned, og der blev købt flere af de små elektriske ovne. Henning fandt det spændende løbende at tilpasse fabrikkens produktion efter de varer, der var salg i.

I løbet af 1950'erne blev der produceret en lang række forskellige stel og serier i fajance. Her kan bl.a. nævnes mokka-stellet, der fandtes i forskellige farver, Mandalay med bølgede striber og Kongo i sort og gul. De farvede krydderikrukker og køkkentøjsserien Hanne er også fra den tid.

Gennem mange år var det Henning, der stod for at tegne det som fabrikken producerede, og de fleste fajancevarer er derfor designet af ham. Først i slutningen af 1950'erne begyndte de at få designet deres stel af kunstnere udefra. Den første kunstner, de havde inde, var Jens Harald Quistgaard.

Stentøjsstel designet af Quistgaard

Samarbejdet med Jens begyndte i 1957, da Kronjyden skulle hjælpe Eslau med at producere stentøjs-stellet Flamestone. Stellet var designet af Jens og kontakten blev skabt gennem Nissens Trævarefabrik, der producerede trævarer, som var designet af ham. Eslau kunne ikke selv følge med i produktionen af Flamestone, og Kronjyden blev derfor bedt om at hjælpe. Henning havde kun meget lidt erfaring med stentøj, og måtte lære at lave det af Esbern og Lauge fra Eslau. Dette blev begyndelsen til et langt venskab.

Det var en meget krævende proces at producere Flamestone, og Kronjyden havde ikke ordentlige faciliteter til det. De fik et stort underskud på det, og var kun med et enkelt år. Til gengæld fik de viden og erfaring nok til selv at kunne starte en stentøjsproduktion op.

Jens tegnede en række stentøjsstel for fabrikken. Det første var Relief, der kom frem i 1959-60, derefter Azur i 1963, Umbra i 1964, Cordial i 1968, Rune i 1969 og til sidst Tema i 1970. Stellerne blev designet i samråd med Henning, der havde ansvaret for den tekniske del, samt udvikling af glasurerne.

Relief startede med at blive brændt i de elektriske ovne, der var blevet købt hjem til fajancefremstillingen - og igen gjorde skiftet i råmaterialer, at der blev problemer med brændingen. Det var svært at styre de høje stentøjs-temperaturer i de små ovne, og steldelene kom derfor til at variere meget i farven.

Relief-flødekander brændt i forskellige ovne: De første to fra venstre er brændt i de små enkubikmetersovne fra fajancetiden. Den næste er brændt i kanalovnen, og den sidste i tunnelovnen

Relief solgte godt, og gjorde det muligt for Kronjyden at bygge en ny stor produktionshal i 1963. I forbindelse med denne udbygning blev der købt en 18 meter lang elektrisk kanalovn fra Italien. Denne kunne brænde stentøjet mere stabilt.

Stentøjsstellene blev så populære, at fabrikken stoppede med fajancen, og op gennem 1960'erne og 70'erne bestod hele produktionen af Jens' stentøjsstel. Kronjyden havde i de år sin storhedstid. 75% af varerne blev solgt i Danmark, og resten blev eksporteret til Norge, England, Tyskland og USA.

Da Bing og Grøndahl overtog i 1972, kom de med en ny stor tunnelovn, der brændte ved hjælp af gas. Herefter blev den elektriske kanalovn fra 1963 brugt til forglødning og den nye ovn til glasurbrænding. Steldelene brændt i tunnelovnen har mindre spil i farven, end dem, der har fået begge brændinger i kanalovnen.

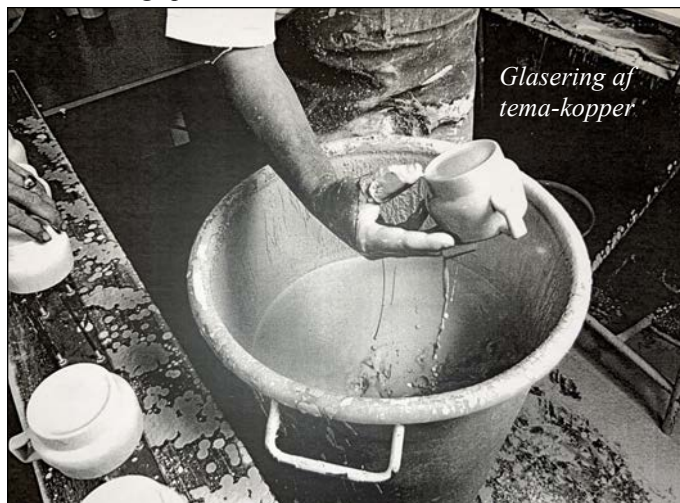
I 1978 begyndte Kronjyden at arbejde sammen med andre kunstnere end Jens Harald Quistgaard, og i 1980'erne havde de mange forskellige kunstnere til

at designe for dem. Flere af kunstnerne havde tidligere tegnet porcelænsstel til Bing og Grøndahls afdeling i København, og blev nu bedt om også at tegne stentøjsstel. Det mest kendte stel fra den tid er nok Coppelia som Henning Koppel nåede at tegne lige inden sin død i 1981. Desværre nåede han aldrig at se det færdige resultat, som kom på markedet i 1983.

Påsætning af hanske på tema-kopper

Produktionen på Kronjyden bestod af traditionelle håndværksmæssige processer, der var sat i en industriel ramme

Glasering af tema-kopper

Kronjyden fortsatte med stentøjsproduktionen helt frem til de lukkede i 1988. For at imødekomme et marked med meget billigt, hvidt porcelæn, lavede de op gennem 1980'erne mange stel i hvid, sort og pastelfarver. Flere af de gamle stel blev også relanceret i disse farver.

Hvis du er interesseret i at vide mere, kan du læse flere historier om Kronjydens produkter på [instagram.com/kronjydenranders](https://www.instagram.com/kronjydenranders).

Bing & Grøndahl-stel fra 1980'erne

Kom og besøg vores nye udstilling

Se mere på www.strojerler.dk

STRØJER
LER

Benny V. Christensen
Import Export Agentur

TOTAL - LEVERANDØR TIL DEN KERAMISKE INDUSTRI

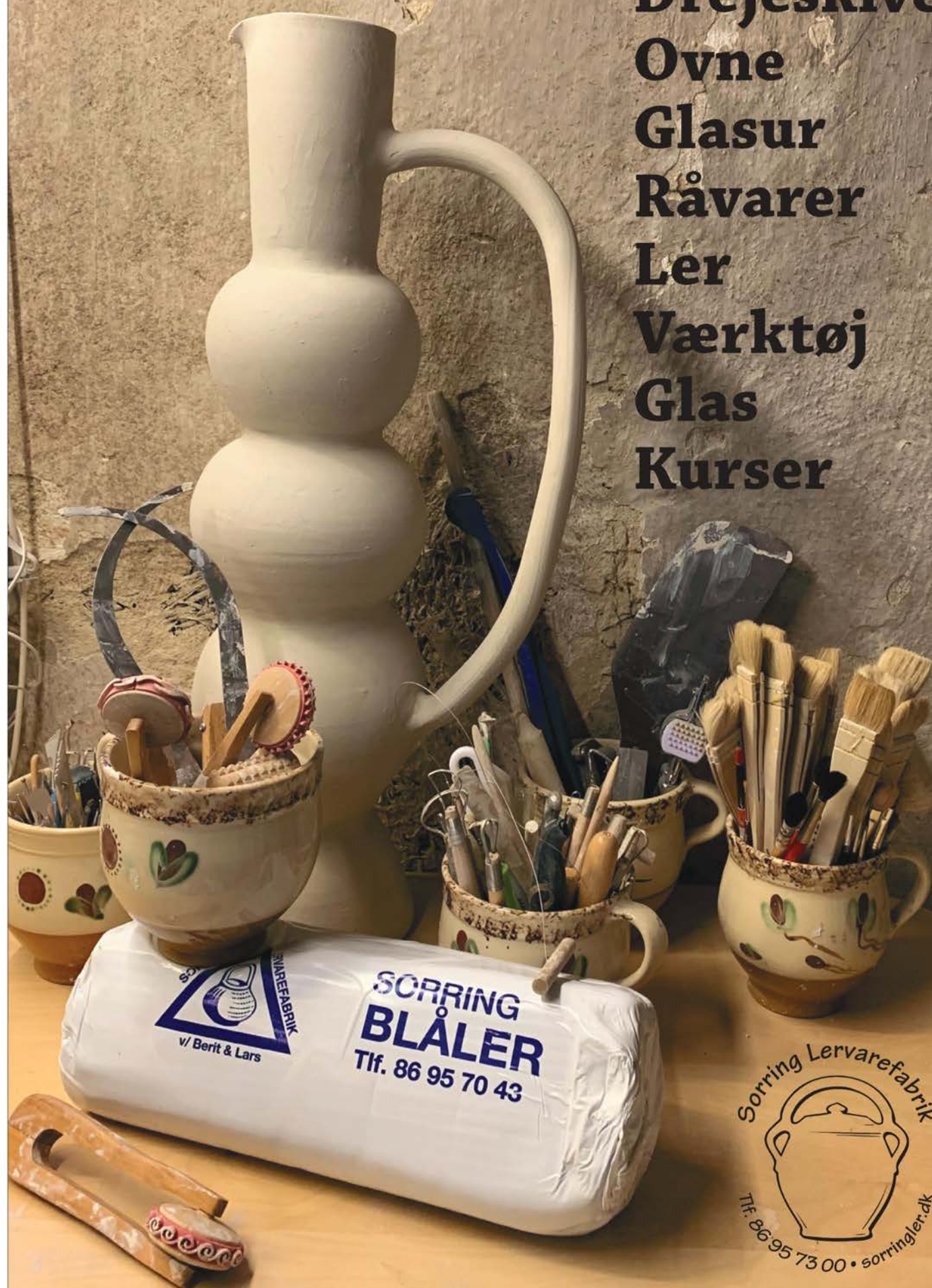
- Importør af VINGERLING' keramiske lertyper
- Importør af FERRO's keramiske glasurer og oxyder
- Levering med egen bil

Humblevej 26 B, Kædeby, 5932 Humble
Telefon 62 57 12 80 - Telefax 62 57 29 37 - Mobiltelefon 20 46 39 98
e.mail: bennychristensen@c.dk

GLASUR
LER
VÆRKTØJ
BØGER

9Glazes.com

**Drejeskiver
Ovne
Glasur
Råvarer
Ler
Værktøj
Glas
Kurser**

**SORRING
BLÅLER**
Tlf. 86 95 70 43

DM I DREJNING

11-12 SEPT 2021

KL 10 - 16

Kom og følg den fascinerende proces, når landets dygtigste pottemagere og keramikere dyster om at dreje det største fad, den højeste cylinder og det smukkeste værk!

CLAY

KONGEBROVEJ 42
5500 MIDDELFART